

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus sacerdotalis d' sacrame[n]tis: deq[ue] diuinis
officiis: et eoru[m] administrat[i]o[n]ibus**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 1512

VD16 N 1517

Sequit tertia p[arti]s canonis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30634

partis misse

faciūt illi q̄ vix man^o mouēt: vere/ h̄ quiq; cruces: ad designandū q̄
cū dātes man^o extēdere in h̄ loco. ch̄s i quiq; sensib; patiebat / vel
S; tu miser sic z ego: vt qd vere/ etiaz plagas z vulnera / duas ma/
ris tāti dñi z di tui repñtare figu nuū / z duas pedū / z vnam laterē:
rāz dispositionē q̄ te redemit: z n̄ f; wil. manū. Fac at tres cōes su
veros circa illicitas choreas z for / p vtrūq; .i. corp^o z sāguinē: z du/
san amplex^o ml̄ic; extēdere man^o as p se / qualib; singularit. f; sūt
pedes / brachia atq; totū corp^o: et **Be.** de paran. signit quinq; effu/
repñtare diaboli figuraz? **Seq̄r:** s̄ioes sanguis ch̄i. .i. circūcisioe /
necno ab infer; resurrectiois. vbi sudore / in flagellatiōe / in crucifixi
sacerdos s̄bit ad se brachia: et si / one / z in lateris aptione.

gnificat ab infer; resurrectionem.
Seq̄r: f; z in celos gl̄iose ascensio
nis. vbi sacerdos erigit alti^o ma/
nus vsq; ad hūeros: in signum q̄
ch̄s eleuat; manib; ferebat in ce/
lū. Et ab h̄ loco strīgunt; digiti. .i.

pollices z indices vtriusq; man^o: nonis: in q̄ ponit effect^o sacri / qui
nec distīgunt nisi qñ op^o ē tāgere est res tm̄. Et s̄ tres pticule. Pri
facim. qd fit ob fuerētā sacri: ne mo petiū donoz acceptatio. **Se /**
digiti aliqd tāgāt p^o s̄ctū corpor; cūdo dñie miscōre iplozatio / ibi:
ch̄i: ne etiā eis icāute aliqd cohe suplices. **Tertio** collatio gl̄ic / ibi:
reat qd p distiūctionē depdat; qd memēto dñe. **Diē ḡ** suplices te
cēt magnū pctm̄: iō sit sacerdos i rogam^o. **Vbi** sacerdos cancellat
h̄ multuz caur^o. **Seq̄r:** Offerim^o man^o i modū crucis eleuādo eas:
pclare maiestati tue. .i. p oib; alijs ita q̄ aliqlit ad m̄str; p̄trabi pñt.
clare: qz lz corpa sctōz erūt clara: z ē sensus: **Supplices** te rogam^o
tñ de^o pclarior ē in sua maiestate: vt sup ista dona ppitio ac sereno
qz ē speculū sine macula. **Seq̄r:** de vultu respicere digneris. ppitio. .i.
tuis donis / qd diē rōne spūaliuz: accipiēdo. ea tanq; tibi ḡtūre pla
ac dat; rōne tpaliū i pñti. Et qd cita: ac sereno. .i. misericord; i. iuxta
offerim^o / subdit: hostiā puram: qz illd; **Illumiet** vultuz suū sup nos
ch̄s pcept^o ē sine originali pctō d zc. **Respicere** digneris. .i. accepta
x̄gie: sctāz / sine mortali: imaculatā / h̄c digneris. **Vñ** sequit; **Et** acce
sine vniūali: panē sc̄m̄ / vite efne / pta h̄e sic accepta dignat^o es h̄e
panē viatorib; pñt; vite p vita et munera pueri tui iusti Abel. **De**
na psequēda pparū: z calicē salut; isto Abel h̄ histona **Be.** iij. vbi
ppetue: qz ipē ē reficiēs z iebrians d; **Resperit** dñs ad abel z ad mu
i p̄ria: s̄m̄ **Be.** d paran. **Fiūt** aut nera ei^o. z ita fuerūt deo accepta.

Sequitur tertia ps canonis.

Supra que

s ppitio ac sereno vultu
zc. h̄ ponit tertia ps ca

Expositio quarte

Sequitur: et sacrificium patriarche nostri abrahe / quod filium suum voluit imolare Gen. xxij. quod reputatum est ei ad iusticiam. Sequitur: Et quod tibi obtulit sacerdos tuus sumus melchisedech. De isto dicit Beatus Hieronymus de parva. quod fuit primogenitus noe / quod vixit tempore abrahe: et iste obtulit panem et vinum in sacrificio: gratias agens deo pro victoria abrahe / processa super quatuor regibus: pro quibus omnia descripta sunt istis sacris gratia deo acceptabilitas. Nam sicut abel obtulit gratia primo genita / sic christus oblatio est primogenitus in multis fratribus. Et sicut abraha unicus obtulit filium / sic christus unicus dei patris oblatio est. Et sicut melchisedech obtulit panem et vinum / sic christus in pane et vino sacramentum instituit. de quo dicit: Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Vocat autem abel puer: non a puericia: quia fuit vir. reanorum / sed a puritate innocentie. Abraham autem dicit patriarcha. id est pater fidei catholicae: quia primus in deum credidit: et primus incarnationem percogitavit. Joannes viij. Gladius et gaudium est. Sacramentum sacrificium immaculatae hostiarum. Hoc addidit Leo papa.

Supplices.

Hic petitur divina gratia infusio. Unde dicitur: Supplices. id est humiles te rogamus ope deo. ubi sacerdos humiliter inclinatus / caecellatus manibus positus super altare: quod caecellatio sit et prima fecit quod pro cruce et passione petit offerri ista. Sinistra autem supponitur: pro qua fecit passio christi.

Sed dextra supponitur: pro qua resurrectio christi designatur. Sequitur: Jube hec proferri pro manu sancti angeli tui. quod exponitur Thoma in iij. sen. di. xij non quod angelus ista secreta / cum patre non habeat: sed oratione sacerdotum et populi deo prestat: secundum illud Apocalypsis viij. Ascendit fumus aromatatum in speculum domini. id est vota vel supplicationes fidelium de manu angeli: quae sunt orationes sanctorum. Exponitur ergo: Jube hec vota vel supplicationes fidelium proferri pro manu. id est pro mysteria angelorum in sublimi altare. id est in ecclesia triumphantem vel in plena participatione deitatis: quod est sublimi altare. Unde sequitur: in speculo divine maiestatis tue. Unde iube proferri hec. id est ecclesiam militantes in sublimi altare. id est in triumphantem: et hoc fac pro manu angeli. id est filij tui. Sequitur: Et presta ut quod quod. id est fideles ex hac altaris participatione recedant. Et hoc primo sacerdos disingit manus: et osculatur altare in dextra parte. per quod repentat osculum inde quod dicit christo cum surrexit ab oratione: et fit hoc in detestatione ipsius iude. Sequitur: sacrosanctum filij tui corpus. et hoc fac crucem super hostiam. Sequitur: et sanguinem. et hoc fac alta crucem super calicem. Sequitur: superimus omni benedictione celesti gratia repleamur. hoc sicut se ante facies. Crux super hostiam designat vincula quibus alligatum fuit corpus christi: Crux super calicem designat flagellum quod eductus est sanguis de corpore. Crux super faciem designat sputa in facie christi. Vel designat iste cruce quod christus ter oravit: vel etiam quia tria verba dixit

partis misse

rit in cruce. p̄mū: P̄ dimitte ill.
scdm̄ in man⁹ tuas. tertiu⁹ vt qd
dereliquisti me.

Emēto etiā

m̄ dñe famuloꝝ famularūqꝝ
tuarum. vbi petit collatio
glorie: ⁊ p̄mo mortuis/postea vi-
uis. Un̄ dñe: Memē. dñe famulo
rū famularūqꝝ tuarū. Vbi sciēdū
q̄ h̄ qdā mortui sūt in celo/ qdā i
inferno/ ⁊ qdā in purgatorio: tñ
qz nobis nō p̄stat de singul' i sp̄ca
li: iō q̄si estimātes eos eē i purga-
torio/oramus p̄ oibz. iō dicimus:
Memēto dñe rē. qui nos p̄cesse
rūt cū siḡ fidei. i. oñderūt aliqd̄ si-
gnū fidei: puta habuerūt p̄ritōez
vel deuorāz decessētes. Nam d̄ ta-
libz adhuc ē spes: ⁊ dormiūt in so-
mno pac̄. i. sine peccō mortali: fm̄
Bef. de parā. Et d̄z h̄ fieri mēo-
ria eodē mō sic s̄. Primop̄ illis p̄
quibz sp̄aliē missa legit̄ / vel qui i
sp̄ali mēoria sūt tibi cōmendati.
Secdo p̄ parentibz mortuis. Ter-
tio p̄ bñfactoribz. Quarto p̄ oibz
fidelibz defūct̄. Nō aut̄ p̄ inimic̄
fm̄ q̄sdā. Et h̄ dico de illis d̄ q̄bz
certū ē q̄ nō recōciliati decessēst.
quia p̄ ill' nō iatim nō ē orandū:
imo nec gñaliē nisi sub p̄ditōe in-
q̄rtum sūt susceptibiles suffragiū.
Sequit̄ scda mēoria. Ip̄is ⁊ oibz
in ch̄o requiescētibz. i. i fide ch̄i
quiescētibz: locū refrigerij. lucis ⁊
pac̄ vt indulgeas deprecamur. Et

ti⁹ pus/memēto dñe. Un̄ illd̄ qd
sequit̄. s. indulgeas referē ad illud
dñe: alit̄ vnū illoꝝ supflueret. Et
d̄r: locū refrigerij. Un̄ regnū celo/
rū d̄r loc⁹ refrigerij respectu pur-
gatorij/ qui est loc⁹ ardor̄ maxim⁹
calor̄: qz fm̄ Aug. ibi ē pena ma-
ior q̄ aliq̄ q̄ p̄t excogitari i mūdo
Dic etiā/ locū luc̄: qz purgatorij
est loc⁹ obscuritat̄. Dic etiā locū
pac̄: qz purgatorij ē loc⁹ inquietu-
tudis: qz nūq̄ aīe h̄nt pacem nec
quietē. Nō sic quidā fingūt/ dicen-
tes eos feria scda quiescere: aliqui
vō dñico die. q̄ oīa sūt frivola ac
insana ⁊ sacr̄ scripturis p̄ria. Se-
quit̄: Nobis q̄z peccōibz. vbi petit
gl̄ie collationē viuis. Primo em̄
petit collationē eiusdē glorie. Se-
cūdo glorie societate cū sc̄tis apo-
stol'. Tertio ponit mediatorē per
quē h̄ exequi possit/ di. Per do-
minū rē. Circa p̄mū nota q̄ sacer-
dos dicēs ista v̄ba eleuata modū
cū vocē d̄dit peccō suū. per qd̄ inē
rūpit silētiū: sc̄as per hoc p̄fessio-
nē ⁊ cōtritionē latrōis penitent̄ i
cruce/ qui increpās aliū dixit: Nos
quides. s. tāq̄ peccōres digna fact̄
recipimus. Un̄ sacerdos d̄r: No-
bis q̄z peccōibz famul' tuis d̄ mul-
titudine miserationū tuarū sperāti-
bus. s. sic ille latro sperauit. Per-
cussio at̄ pector̄ significat illā tū-
sionē pector̄: illoꝝ qui aderāt ad
spectaculū passiōis ch̄i/ ⁊ percuti-
entes pectora reuertebant̄ i hieru-
salē. Exaltatio vō cruce significat
clamores cēturionis dicēt̄: Glere

Expositio quarte

filii dei erat iste. Sequitur: Partem aliam
quam et societatem donare digneris.
Et tamen deus sit simplex non habens partes:
tamen dicitur parte aliqua propter hoc: quod quilibet habet
meritum habebit diuine faciei visionem:
ita quod unus alio perfectus videbit deum.
vel quod sancti videbunt deum totum: non tamen
totaliter. id est non secundum omnes modos quibus est
uisibilis: quod est infinitum. et cum comprehendi non
possit: ergo quasi parte dabit nobis. Totaliter
autem non est comprehensibilis deus nisi filio
suo qui est in sinu suo. ut dicitur: Iohannes 1. Se-
quitur: cum iohanne. secundum Beatus. et parat. id est
Iohanne baptista. Et proferuntur stephano
non. nec mirum: quod et apostolis proferuntur. Ad-
iungitur stephano: quod isti duo erant pri-
mi martyres noui testamenti. Inuenitur tamen dicitur
quod hoc repetitur iohannes euangelium. propter priuilegium
legitimum virginatibus: quod virginibus sequuntur ag-
nuntiam quecumque ierit. An vero consecratorum
ponitur propter priuilegium apostolorum. Sed cre-
ditur Beatus. quod melius intelligatur de bap-
tista: qui propter excellentiam singulariter scripta
tatis non dicitur excludi a carne. Postea
ponuntur duo apostoli. scilicet mattheus et bar-
naba: qui iohannes pro consecratoribus et non aliter po-
nuntur: quod isti pro ascensione domini fue-
runt electi. Deinde ponitur Ignatio.
de quo legitur quod cum esset deuotus christo et
et beatus virginis post eius mortem inuentum est
habet nomen iesus auribus legitur scriptum in
suo corde in omnibus partibus. Ponuntur autem
quidam martyres post mortem christi pro-
pter quodam vulnera christi. Item pro-
pter septem dona spiritus sancti ponuntur
septem virginibus ibidem qui sequuntur
tuntur. Sequitur: Non estimator me-
riti: quod non secundum exigentiam meritorum
retribuimus: sed magis premiando quam quilibet

quod meruit. Deinde concludit per christum
suum deo. non. Et non dicitur amen: quod secundum
docet. illud respondet angeli: quod fit con-
nuatio ad precedentia. Tunc statim
sequitur: in cuius virtute habet petimus: cum dicitur
per quem. scilicet christum habet sacramentum habet origines
qui ad plura. Et primo qui ad esse nature
re. unde dicitur: creas. Secundo qui ad esse sa-
cramenti. unde dicitur: sanctificas. Tertio qui
ad esse virtutis. unde dicitur: viuificas.
Quarto qui ad effectum gratie que est vita
aie. unde dicitur: benedicis. Quinto qui ad
augmentum gratie eiusdem: et quantum ad
operationem et usum. unde dicitur: et prestatas no-
bis. Est ergo sensus: per quem. scilicet christum
tu deus pro omnia bona creas condens
do naturam. viuificas per substantian-
do naturam: benedicis accumulando
gratiam: et prestatas quantum ad usum. Dia-
em creatam sunt per christum Iohannes 1. Dia-
sanctificantur: quod a plenitudine eius ac-
cipiunt vniuersi. Dia viuunt: quod
ipse est vita Iohannes 11. Dia benedicuntur:
quod ipse est benedictus fructus ventris
Lucas 1. Et aliquid dicuntur per quem hec
omnia domine semper bona creas. Et est
sensus: hec omnia. scilicet panem et vi-
num et aquam creas secundum causas pro-
mordiales et sanctificas secundum cau-
sas sacramentales. viuificas / ut
transferantur in corpus christi eius et san-
guinem. Et ideo benedicis ut nos
per ipsa benedicamur. Secundum ali-
os hoc pronomen hec / non po-
nitur ibi: in quo sequenda est con-
suetudo ecclesie. Sequitur: et pre-
stas nobis. ubi sacerdos remo-
uet corporale de calice: ad deno-
tandum quod christus emisit spiritum

partis misse

tū: z velū tēpli scissū ē: z apta sūt nobis abscondita in lege mysteria. Accepta q̄z hostia dic: z p̄stas nobis p̄ ip̄s. s. tāq̄z mediatorē. z h̄ facit vnā crucē p̄ totū os calicē p̄cedēdo ultra calicē. Vñ d̄r: Et cum ip̄o. Et h̄ facit minorē crucē. s. a labio calicē ad aliud. Post hoc dic: Et i ip̄o. z h̄ facit adhuc minorem crucē. s. i calice. Tādē subdit: ē tibi deo p̄i om̄ipotētī. vbi itez facit magnā crucē sup̄ p̄mū labiū calicis: incipiendo ab extremo calicē labio vsus seip̄m. Deinde subfert: in unitate sp̄s sancti om̄is honor z gloria. z h̄ facit puā crucē in pedē calicis. Est at̄ sensus v̄borū: p̄ ip̄m tāq̄z mediatorē/cū ip̄o tāq̄z cū eq̄lī/z i ip̄o tāq̄z i substātiali. Vel h̄ signant̄ tres p̄sone sc̄tē trinitatē. vñ p̄i attribuit̄ auctas: vñ d̄r/ p̄ ip̄s. filio eq̄litas: iō d̄r/ cū ip̄o. sp̄s sancto cōitas: iō d̄r/ i ip̄o. Siḡ v̄o crucis tria p̄s facta p̄ illa v̄ba/ sc̄tificās zc. q̄ h̄iūt coopto calice/ signat̄ tres crucifixiōes s̄z Tho. Nā hora t̄tia crucifix̄ ē linguis iudeorū clamāntū/ crucifige zc. Hora sexta manibus gētiliū: vt d̄r Jo. Hora nona emisit sp̄m. Et q̄ p̄ iteruallū trium horarū ch̄s crucifix̄ ē māibz gētiliū/ cū milites crucifigerent te sū: iō itez sacerdos facit tres cruces sup̄ calicē discooptū sup̄ tribz verbis. s. p̄ ip̄s/ cū ip̄o/ z i ip̄o: designans illā crucifixiōes q̄ facta ē p̄ tres horas in̄positas in̄ tertiā z sextā Quia v̄o ibi fuit diuisio corporis z que: iō itez facit duas cruces: vt d̄r

ctū ē. Vel fm̄ Sult. manitū. tres cruces p̄ illa v̄ba/ p̄ ip̄m zc. sc̄at̄ fide cēturiōis q̄ credit vnū deum i trinitate. Due v̄o alie sc̄at̄ duo sacramēta q̄ fluxerūt d̄ latere ch̄i: videlz aq̄ regnatiōis baptismi z sanguis redēptiōis ḡnis h̄iani. Vel signat̄ q̄nq̄z cruciat̄ ch̄i: an̄ morte tres. s. alapas/ sputa/ z flagella: i morte crucifixiōis/ z p̄ mortē lateris ap̄tione. q̄rta v̄o siḡt aie a corpore sep̄tōez: q̄nta descēsu in limbū. Seq̄t̄ p̄ oia se. se. q̄ d̄z dici alta voce. Sed an̄q̄z h̄ dicat̄ ponat̄ reuerent̄ hostia an̄ calicē i suo loco. Et tūc statī d̄z coopiri calix: q̄ facta d̄z/ p̄ oia se. s. Et hoc alta voce: ad designandū q̄ ch̄s clamās alta voce emisit sp̄m. Et r̄ndet̄ amē: ad sc̄adū clamorē mulierū lamentatiū d̄nm: vñ z tūc chor̄ lamenta tabiliter r̄ndet̄.

Quinta p̄s p̄ncipalis misse.

Remus pre

cept̄ salutaribz zc. Hic ponit sac̄ri perceptōes. Circa quā p̄mittit̄ multe p̄p̄tōes. s. tā ḡnales/ vt sūt p̄i n̄r zc. q̄z sp̄cales/ vt alie or̄iones. Dic̄ ḡ/ Orem̄ p̄ceptis salu. mo. Circa q̄d sc̄iedū q̄ hec or̄io p̄s n̄ dicebat̄ i missa/ sed Bre fec̄ eā dici: q̄ n̄ fuit dignū eā dici. q̄ n̄ fuit dignū eā obmittere i h̄ officio cū sit n̄r saluator. Bre ci at̄ n̄ p̄ sacerdotē/ s̄z p̄ se clamant eā i missa. Apud nos v̄o sacerdotēs: z h̄ cū maḡ reuerētia: vñ q̄i n̄